

Ochrana hospodářské soutěže

Obchodní právo pro veřejnou správu
(NV 401 K)

21. 2. 2014

Ivo Macek
99522@mail.muni.cz

Osnova přednášky

- Vymezení hospodářské soutěže (právní rámec úpravy)
- Hospodářská soutěž a její praktické dopady
- Významná tržní síla
- Zajištění hospodářské soutěže ve veřejných zakázkách

Hospodářská soutěž a její právní regulace

- Základní (nikoliv zákonná) „definice“ a historický vývoj
- Dokonalá konkurence, monopolistická konkurence, oligopol, monopol – základní východiska práva na ochranu hospodářské soutěže
- Pomezí práva veřejného a soukromého (existenční ochrana konkurence)
- Založeno na principech evropského soutěžního práva

Základní rozdělení ochrany soutěže

- Existenční ochrana hospodářské soutěže – veřejnoprávní ochrana soutěže
- zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže
- Zneužití a omezení soutěže – soukromoprávní ochrana soutěže
- § 2972 an. OZ (kdo se účastní hospodářské soutěže (soutěžitel), nesmí při soutěžní činnosti, ani při sdružování k výkonu soutěžní činnosti, vlastní účast v hospodářské soutěži nekalou soutěží zneužívat, ani účast jiných v hospodářské soutěži omezovat)

Evropská úprava hospodářské soutěže

- Hlava VII Smlouvy o fungování Evropské unie
- Články 101 a 102 vymezují pravidla pro fungování subjektů na vnitřním trhu Evropské unie.
- Z článku 101 vyplývá, že s vnitřním trhem Evropské unie jsou neslučitelné, a proto zakázané, veškeré dohody mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků a jednání ve vzájemné shodě, které by mohly ovlivnit obchod mezi členskými státy a jejichž účelem nebo důsledkem je vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže na vnitřním trhu.
- Článek 102 – zneužívání dominantního postavení

Evropská úprava hospodářské soutěže

- Pro provedení zásad bylo v souladu s čl. 103 Smlouvy o fungování Evropské unie přijato Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže.
- Odpovědnost za porušení pravidel - v rozhodnutí Komise může být podniku nebo sdružení podniků uložena pokuta až do výše 10 % celkového obrátu za poslední účetní rok.

Zákon o ochraně hospodářské soutěže

- Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže (OHS)
- Pouze v souvislosti s právně nedovoleným omezováním hospodářské soutěže
- Více ekonomický přístup k soutěžnímu právu (objektivní a exaktní vymezení relevantních trhů)

Relevantní trh a tržní moc

- Struktura relevantního trhu poskytuje základní informace o úrovni soutěžního prostředí
  - Věcné vymezení relevantního trhu
  - Teritoriální vymezení relevantního trhu
  - Časové vymezení relevantního trhu
-
- Tržní moc – neurčitý pojem
  - Souvisí s tržní silou jednotlivých soutěžitelů při posuzování dominantního postavení, především při povolování spojení (fúzí)

Druhy protisoutěžních postupů

- Omezení horizontální vs. vertikální vs. diagonální
- Dohody omezující soutěž – kartely
- Ovlivnění podmínek na trhu jinak než výkonem
  - a. kartely cenové
  - b. množstevní
  - c. výrobní
  - d. racionalizační
  - e. podmínkové

Bid rigging

- Aktuální téma pro veřejnou správu
- Bid riggingem, neboli tzv. smluvenou nabídkou, se rozumí kartelová dohoda mezi uchazeči o veřejnou zakázku, kteří úmyslně nepodávají konkurenční nabídky, přičemž důsledkem je poškození zadavatele veřejné zakázky, resp. nejsou účelně vynakládány veřejné prostředky, které slouží k financování veřejné zakázky.
- Pokyny pro boj proti bid riggingu, především pro potřeby zadavatelů, jsou zpracovány v dokumentu OECD, který je dostupný v elektronické podobě na internetových stránkách
- <http://www.oecd.org>

§ 3 OHS

- dohody narušující soutěž
- § 3 odst. 1 OHS – generální klauzule – vztahuje se jak na soutěžitele, tak na jejich sdružení
- materiálně znakem kartelu je jeho potenciální nebo skutečná nebezpečnost pro soutěž
- sankcí je absolutní neplatnost dohody

Vertikální omezení soutěže

- omezení jednacích a rozhodovacích samostatnosti a svobody ve vertikále
- bojkoty – vyzývání k přerušování obchodních styků s třetím subjektem
- odmítnutí dodávek
- diskriminace
- vázaná ujednání (junktimace) – koupě souvisejícího zboží
- koncentrace – skoupení konkurence (kontrola spojování podniků soutěžitelů)

Aktuální případy:

- dravé (predátorské) ceny - SA
- křížové podpory - ČD

§10, § 11 OHS

- zákaz zneužití dominantního postavení
- OHS vychází z principu povolenosti monopolního postavení na trhu a zakazuje se až zneužití tohoto postavení
- vyvratitelná domněnka – 40 % tržní podíl

Generální klauzule - § 11 odst. 1 OHS

- zakazuje jakékoliv zneužívání dominantního postavení na újmu jiných soutěžitelů nebo spotřebitelů

Kontrola koncentrace

- a) spojení dvou či více dříve samostatných soutěžitelů (sloučení, splynutí) - zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev
  - b) získání kontroly nad jiným podnikem jednou či více osobami, které již nejméně jeden podnik kontrolují
- generální klauzule - § 12 OHS
  - je možno stanovit závazky a omezení spojovaných podniků
  - řízení o povolení spojení

Povolení ÚOHS

- Spojení soutěžitelů podléhá povolení Úřadu, jestliže:
- celkový čistý obrat všech spojujících se soutěžitelů dosažený za poslední účetní období na trhu České republiky je vyšší než 1,5 miliardy Kč a alespoň dva ze spojujících se soutěžitelů dosáhli každý za poslední účetní období na trhu České republiky čistého obratu vyššího než 250 milionů Kč, nebo
- čistý obrat dosažený za poslední účetní období na trhu České republiky alespoň jedním z účastníků fúze je vyšší než 1 500 000 000 Kč a zároveň celosvětový čistý obrat dosažený za poslední účetní období dalším spojujícím se soutěžitelem je vyšší než 1 500 000 000 Kč .

Činnost Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže

- ústřední orgán státní správy
- zákon č. 237/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže
- řízení u ÚOHS - § 21 OHS
- meritorně rozhoduje ve věcech zneužívání dominantního postavení, kartelových dohod, povolení spojení soutěžitelů, ukládá pokuty a opatření k nápravě, rozhoduje o případech postoupených mu Evropskou komisí
- provádí šetření na místě
- publikace veškerých rozhodnutí na internetu

Leniency program a další...

- novela zákona OHS – zákon č. 360/2012 Sb.
- tzv. program shovívavosti (rovněž doplnění trestního řádu o zvláštní ustanovení o účinné lítosti) – § 22ba OHS
- narovnání, tedy možnost snížit pokutu tomu, kdo se k porušení přizná
- správní delikty orgánů veřejné správy - § 22aa OHS
- soukromoprávní vymáhání náhrady škody způsobené protikartelovými delikty

Významná tržní síla

- takové postavení odběratele vůči dodavateli, kdy se v důsledku situace na trhu stává dodavatel závislým na odběrateli ve vztahu k možnosti dodávat své zboží spotřebitelům a kdy si odběratel vůči dodavateli může vynutit jednostranně výhodné obchodní podmínky
- zákon č. 395/2009 Sb. o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití
- vyvratitelná domněnka – významnou tržní sílu má odběratel, jehož čistý obrat přesáhne 5 mld. Kč

Hospodářská soutěž ve veřejných zakázkách

- Veřejnou zakázkou je zakázka realizovaná na základě smlouvy mezi zadavatelem a jedním či více dodavateli, jejímž předmětem je úplatné poskytnutí dodávek či služeb nebo úplatné provedení stavebních prací. Veřejná zakázka, kterou je zadavatel povinen zadat podle tohoto zákona, musí být realizována na základě písemné smlouvy
- Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách – komplexní kogentní úprava kontraktačního procesu, když v oblasti soukromého práva stanoví zvláštní postup pro uzavření vymezeného typu smluv, jejichž předmět představuje veřejnou zakázku, pro určité osoby (příp. úřady), jež označuje jako zadavatele
- Základní zásady zadávacího řízení – transparentnost, rovný přístup, nediskriminace

Koho se úprava týká

- Evropské směrnice - směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2004/18/ES ze dne 31.března 2004, o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce, dodávky a služby – klasické zadávání
- směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2004/17/ES ze dne 31.března 2004, o koordinaci postupů při zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb – sektorové zadávání
- zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách

Veřejný zadavatel

- Česká republika
- státní příspěvkové organizace
- územní samosprávné celky a jejich příspěvkové organizace
- jiná právnická osoba
  - založení či zřízení za účelem uspokojování potřeb veřejného zájmu, které nemají průmyslovou nebo obchodní povahu, a
  - vztah k veřejnému zadavateli – financování nebo ovládání nebo jmenování členů v orgánech

Dotovaný zadavatel

- právnická nebo fyzická osoba, která zadává veřejnou zakázku hrazenou z více než 50 % z peněžních prostředků z veřejných zdrojů nebo pokud peněžní prostředky poskytnuté na veřejnou zakázku z těchto zdrojů přesahují 200 mil. Kč
- dotovaný zadavatel zadává jako veřejný zadavatel

Sektorový zadavatel

- osoba vykonávající tzv. „relevantní“ činnosti § 4 – plynárenství, teplárenství, elektroenergetika, vodárenství, veřejná doprava a poštovní služby:
  - zvláštní či výhradní právo nebo
  - ovládání veřejným zadavatelem
- veřejný zadavatel vykonávající relevantní činnost:
  - zakázky v souvislosti s relevantní činností zadává jako sektorový zadavatel - § 2 odst. 7 (výjimka v oblasti vodárenství)

Společnost s majetkovou účastí veřejného zadavatele

- nejčastěji odpovídá definici veřejného zadavatele dle § 2 odst. 2 písm. d) ZVZ
- zřízena za účelem uspokojování potřeb veřejného zájmu, které nemají průmyslovou nebo obchodní povahu
- současně je financována převážně státem či jiným veřejným zadavatelem nebo je státem či jiným veřejným zadavatelem ovládána nebo stát či jiný veřejný zadavatel jmenuje či volí více než polovinu členů v jejím statutárním správním, dozorčím či kontrolním orgánu

Druhy veřejných zakázek

- dělení veřejných zakázek probíhá dle stanovené předpokládané hodnoty VZ
  - nadlimitní veřejné zakázky
  - podlimitní veřejné zakázky
  - veřejné zakázky malého rozsahu

VZ malého rozsahu	do 31.3.2012	od 1.4.2012	od 1.1.2014
dodávky, služby	2 mil. Kč bez DPH	1 mil. Kč bez DPH	2 mil. Kč bez DPH
stavební práce	6 mil. Kč bez DPH	3 mil. Kč bez DPH	6 mil. Kč bez DPH

Limity podle § 12 ZVZ

- Finanční limit podle § 12 odst. 1 ZVZ v případě veřejných zakázek na dodávky a na služby
- Nařízení vlády č. 77/2008 Sb., ve znění nařízení č. 456/2013 ze dne 18. 12. 2013
- ✓ 3 395 000 Kč pro zadavatele uvedené v § 2 odst. 2 písm. a) nebo b) ZVZ
- ✓ 5 244 000 Kč pro jiné právnické osoby, vč. Společností s majetkovou účastí veřejného zadavatele
- ✓ 10 489 000 Kč pro sektorové zadavatele
- Finanční limit podle § 12 odst. 1 ZVZ v případě veřejných zakázek na stavební práce činí 131 402 000 Kč
- Limit pro použití zjednodušeného podlimitního řízení (§ 25 ZVZ) - 10 mil. Kč bez DPH pro stavební práce

Výjimky z působnosti ZVZ

- Komplexně upraveno v § 18 ZVZ

(např. možné vyzrazení utajovaných informací, vojenský materiál, výzkum a vývoj, nabytí nemovitostí, rozhodčí a smírčí služby, nabytí podniku, mezinárodní smlouvy, cenné papíry, služby znalce nebo tlumočnicka)

- § 18 odst. 5 – veřejné zakázky malého rozsahu

- tzv. „in house“ – zadavatel není povinen zadávat podle ZVZ, jestliže jejich předmětem je poskytnutí dodávek, služeb nebo stavebních prací veřejnému zadavateli osobou, která vykonává podstatnou část své činnosti ve prospěch tohoto veřejného zadavatele a ve které má veřejný zadavatel výlučná majetková práva

Druhy zadávacích řízení

Standardní zadávací řízení

- otevřené
- užší

Ostatní zadávací řízení

- zjednodušené podlimitní (jen pro podlimitní zakázky)
- jednacích řízení s uveřejněním
- jednacích řízení bez uveřejnění
- soutěžní dialog

Podmínky pro použití JŘBÚ

- § 23 ZVZ
- v předchozím zadávacím řízení nebyly podány žádné nabídky, příp. nevhodné nabídky
- z důvodů technických, autorských, právních
- dodávky pro účely výzkumu, dodatečné dodávky, zboží kupované na komoditních burzách, za zvláště výhodných podmínek, za cenu podstatně nižší, než je obvyklá tržní cena
- krajně naléhavý případ, který zadavatel nezpůsobil
- dodatečné stavební práce (max. 20 %)
- nové stavební práce dle podmínek stanovených § 23 odst. 7 písm. b) ZVZ

Průběh zadávacího řízení

- předběžné oznámení zadávacího řízení (§ 86 ZVZ) lhůta 1 měsíc
- zveřejnění (oznámení veřejné zakázky)
- předání zpracované zadávací dokumentace
- podání nabídek
- otevírání obálek s nabídkami – kontrola úplnosti
- posouzení nabídek – posouzení souladu se zákonem a podmínkami zadání, posouzení kvalifikace, posouzení výše nabídkových cen
- hodnocení nabídek – dle výše nabídkové ceny/ekonomické výhodnosti
- výběr nejvhodnější nabídky
- uzavření smlouvy na realizaci veřejné zakázky

Zvláštní postupy v zadávacím řízení

Dynamický nákupní systém

- § 93 ZVZ
- pro účely zadávání veřejných zakázek, jejichž předmětem je pořízení běžného, obecně dostupného zboží, služeb či stavebních prací
- postupuje se dle pravidel pro otevřené zadávací řízení

Rámcové smlouvy

- § 11, § 89 ZVZ
- písemná smlouva mezi zadavatelem a jedním či více uchazeči uzavřená na dobu určitou, která upravuje podmínky týkající se jednotlivých veřejných zakázek na pořízení opakujících se dodávek, služeb či stavebních prací s obdobným předmětem plnění zadávaných po dobu platnosti rámcové smlouvy, zejména pokud jde o cenu a množství

Elektronická aukce

- § 96 ZVZ
- prostředek pro hodnocení nabídek
- v určitých případech povinná pro dodávky zboží

Kvalifikační požadavky pro dodavatele

- požadavky na kvalifikaci § 50 a násl. ZVZ
- základní kvalifikační předpoklady
- profesní kvalifikační předpoklady
- ekonomická a finanční způsobilost
- technické kvalifikační předpoklady
- nejčastější důvod pro vyřazení uchazeče ze zadávacího řízení
- často jen z důvodu neporozumění kvalifikačním požadavkům
- dle § 59 odst. 4 ZVZ možnost vyzvat k doplnění dokladů, často však zadavatelé takto nepostupují
- kvalifikace ve zjednodušeném podlimitním řízení - veškerá kvalifikace se prokazuje čestným prohlášením – doklady předloží vybraný uchazeč před uzavřením smlouvy (§ 62/3)

Obrana proti nesprávnému postupu zadavatele v zadávacím řízení

- Výkon dohledu vykonává Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (§ 112 ZVZ)

uchazeči o veřejnou zakázku:

- 1) námitky – přímo zadavateli
- 2) návrh – k ÚOHS

ostatní:

- podáním podnětu k ÚOHS

Procesní postup upraven v § 110 a násl. ZVZ, příp. ve správním řádu

„Losovačka“ na závěr

- **Karlovy Vary** –VZ „Výstavní, sportovně kulturní a kongresové centrum“ (Youtube - „Karlovarská losovačka“) dle zákona č. 40/2004 Sb.
- S169/2007, potvrzeno R191/2007, rozsudkem KS 62 Ca 31/2008-114 a následně NSS 1 Afs 45/2010-159
- Uložena pokuta 500 000 Kč
- Námitka podjatosti předsedy ÚOHS
- Požadavek transparentnosti není splněn tehdy, pokud jsou v zadatelově postupu shledány takové prvky, jež by zadávací řízení činily nekontrolovatelným, hůře kontrolovatelným, nečitelným a nepřehledným nebo jež by vzbuzovaly pochybnosti o pravých důvodech jednotlivých kroků zadavatele
- novelou „zrušeno losování“

- Děkuji za pozornost!
- Dotazy
- 99522@mail.muni.cz